

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Obdo/42/2018
Identifikačné číslo spisu: 5815200755
Dátum vydania rozhodnutia: 21.08.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Katarína Pramuková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:5815200755.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: I. H., nar. XX.XX.XXXX, bytom F. W. XX, R. F. Z., zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Reiszom, so sídlom Klincová 37, Bratislava, proti žalovanému: JUDr. Vladimír Herich, PhD., so sídlom Dončova 13, Ružomberok, správca konkurznej podstaty úpadcu František Pokusa BLESK, s miestom podnikania Štefanov nad Oravou 17, IČO: 10 846 603, o vylúčenie vecí z majetkovej podstaty, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 5Cbi/23/2015, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 15. februára 2018, č. k. 14CoKR/16/2017-165, takto

rozhodol:

I. Dovolanie o d m i e t a .

II. Žalovaný má voči žalobkyni nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 18. apríla 2017, č. k. 5Cbi/23/2015-129 zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa domáhala vylúčenia nehnuteľností špecifikovaných ako

- parc. č. XX/X o výmere 883 m², druh pozemku: záhrady,
- parc. č. XX/X o výmere 236 m², druh pozemku: záhrady,
- parc. č. XX/X o výmere 171 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria,
- parc. č. XX/X o výmere 717 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria,
- parc. č. XX/X o výmere 54 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria a
- stavba rodinný dom súp. č. XX, postavený na parc. č. XX/X,

zapísaných v katastri nehnuteľnosti Správou katastra: Q., okres: Q., obec: R. F. Z. na LV č. XX, z konkurzu vedeného pod sp. zn. 1K/25/2014. Návrh žalobkyne na prerušenie konania súd prvej inštancie zamietol a žalovanému priznal právo na náhradu trov konania.

1.1. V odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že žalobkyni sa nepodarilo preukázať tzv. „lepšie právo“ k nehnuteľnostiam, ktoré žiadala vylúčiť z konkurznej podstaty. Tzv. lepším právom, ktoré vylučuje zápis vecí do konkurznej podstaty, je napr. aj existencia vlastníckeho práva. Žalobkyňa vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, ktoré žiadala vylúčiť z konkurznej podstaty, mala nadobudnúť

vydržaním v súlade s ustanovením § 134 Občianskeho zákonníka. Žalobkyňa mala vstúpiť do držby nehnuteľností v roku 1988 na základe neformálnej darovacej zmluvy uzavretej s jej bývalým manželom (úpadcom - pozn. dovolacieho súdu).

1.2. Okresný súd skonštatoval, že možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním bola zavedená novelou Občianskeho zákonníka uskutočnenou zákonom č. 131/1982 Zb. účinnou od 1. apríla 1983. Na základe predmetnej novely Občianskeho zákonníka nebolo možné vydržať vlastnícke právo k pozemkom. Novelou Občianskeho zákonníka vykonanou zákonom č. 509/1991 Zb. boli s účinnosťou od 1. januára 1992 predmetné obmedzenia odstránené a predmetnou novelou bolo umožnené započítanie nepretržitej držby vykonávanej aj pred 1. januárom 1992.

1.3. Súd prvej inštancie uviedol, že dobrá viera ako základný predpoklad oprávnenej držby spočíva v presvedčení nadobúdateľa, že nekoná bezprávne, keď si prisvojuje určitú vec, pričom iba samotná detencia k vydržaniu nestačí. Okolnosti svedčiacie záveru o dobrej viere sú podľa okresného súdu okolnosťami týkajúcimi sa tiež právneho dôvodu nadobudnutia veci, Posúdenie toho, či je držiteľ vo vzťahu ku všetkým okolnostiam v dobrej viere, že mu vec patrí, treba realizovať nielen zo subjektívnych predstáv držiteľa, ale aj z objektívnych hľadísk viažucich sa k právnemu dôvodu, z ktorého sa odvodzuje vznik práva. Dobrá viera oprávneného držiteľa sa musí vzťahovať aj na titul, na základe ktorého mohlo držiteľovi vzniknúť vlastnícke právo, pričom postačuje, ak je držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že tu taký titul je. O dobromyseľnosti podľa okresného súdu možno hovoriť tam, kde držiteľ drží vec v omyle, že mu vec patrí a ide pritom o omyl ospravedliteľný, ku ktorému došlo napriek tomu, že mýliaci sa subjekt postupoval s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu od každého požadovať.

1.4. Omyl môže byť skutkový, alebo aj právny, ktorý spočíva v neznalosti alebo v neúplnej znalosti všeobecne záväzných právnych predpisov a z toho vyplývajúceho nesprávneho posúdenia právnych dôsledkov právnych skutočností. Okresný súd pritom zdôraznil, že omyl držiteľa vychádzajúci z neznalosti alebo z nedokonalkej znalosti celkom jednoznačného a zrozumiteľného ustanovenia zákona je neospravedliteľným právnym omylom.

1.5. Zároveň súd prvej inštancie skonštatoval, že dobrá viera držiteľa sa musí vzťahovať na všetky právne skutočnosti, ktoré majú za následok nadobudnutie veci, ktorá je predmetom držby, teda aj na existenciu platnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti. Pritom s odkazom na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu okresný súd uviedol, že pokiaľ niekto vstúpil do držby nehnuteľnosti po 1. apríli 1964 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola uzatvorená v písomnej forme, nemôže byť so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu nehnuteľnosť patrí a v zmysle ustanovenia § 130 ods. 1 prvá veta Občianskeho zákonníka nemôže byť držiteľom oprávneným. Na základe ústnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti nemôže byť držiteľ vzhľadom na všetky okolnosti v dobrej viere, že je jej vlastníkom, a to ani vtedy, ak je subjektívne presvedčený, že takáto zmluva na nadobudnutie vlastníckeho práva postačuje. Držba nehnuteľnosti opierajúca sa o ústnu zmluvu nemôže viesť k vydržaniu nehnuteľností.

1.6. Vzhľadom na uvedené dospel súd prvej inštancie k záveru, že žalobkyňa nemohla nadobudnúť nehnuteľnosti - ktoré žiadala vylúčiť z konkurznej podstaty - vydržaním pre absenciu jej dobrej viery ako základného predpokladu pre vydržanie nehnuteľností. Keďže žalobkyňa nie je vlastníkom vecí, ktoré žiadala vylúčiť z konkurznej podstaty a nepreukázala ňou tvrdené tzv. lepšie právo vylučujúce zápis sporných nehnuteľností do konkurznej podstaty, musel žalobu v celom rozsahu zamietnuť.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na základe odvolania žalobkyne rozsudkom z 15. februára 2018, č. k. 14CoKR/16/2017-165 I. potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch o zamietnutí žaloby a o trovách prvoinštančného konania, II. odvolanie žalobkyne proti výroku o zamietnutí návrhu na prerušenie konania odmietol a III. žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uviedol, že v celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie. Na zdôraznenie správnosti odvolací súd uviedol, že o oprávnenej držbe možno hovoriť aj v prípade absolútne neplatného právneho úkonu. Za takýto právny dôvod však podľa krajského súdu nemožno považovať ústnu dohodu medzi vlastníkom a držiteľom, teda napríklad darovaciu zmluvu uzatvorenú v rozpore so zákonom inak ako v písomnej forme. Pokiaľ sa niekto chopí držby nehnuteľnosti na základe ústnej zmluvy o jej prevode, nemôže byť vzhľadom na všetky okolnosti

v dobrej viere, že je vlastníkom vecí, a to ani v prípade, ak je presvedčený, že takáto zmluva na nadobudnutie vlastníctva k nehnuteľnosti postačuje. Držba nehnuteľnosti, ktorú žalobkyňa odvodzovala od ústnej darovacej zmluvy, nemohla viesť k nadobudnutiu vlastníckeho práva. Na predmetnom závere nemohlo podľa odvolacieho súdu zmeniť nič ani čestné prehlásenie úpadcu, na ktoré sa žalobkyňa odvolávala. Čestné prehlásenie ohľadne prenechania vlastníckeho práva k dotknutým nehnuteľnostiam v prospech žalobkyne predstavuje jednostranný právny úkon a nie písomne uzatvorenú zmluvu o prevode nehnuteľností ako dvojstranný právny úkon. Jednostranné čestné prehlásenie vlastníka nehnuteľností evidovaného v katastri nehnuteľnosti nemôže nahradiť zákonom vyžadovanú písomne uzatvorenú zmluvu o prevode nehnuteľností.

2.2. K argumentom žalobkyne, že vlastnícke právo k rodinnému domu nadobudla spracovaním podľa § 135b ods. 1 Občianskeho zákonníka, odvolací súd skonštatoval, že v odvolacom konaní môžu byť z odvolacích dôvodov vzaté do úvahy len tie, ktoré nemali charakter nových skutočností, t. j. skutočností neuvedených v konaní pred súdom prvej inštancie. Krajský súd poukázal na znenie ustanovenia § 366 C.s.p. upravujúceho novoty v odvolacom konaní, pričom uviedol, že predmetná námietka žalobkyne nemala charakter zo žiadnych dôvodov predpokladaných ustanovením § 366 C.s.p. Žalobkyňa v konaní pred súdom prvej inštancie vymedzila svoj uplatnený nárok tvrdením, že k predmetným nehnuteľnostiam nadobudla vlastnícke právo na základe naplnenia dôvodov vyžadovaných v ustanovení § 134 Občianskeho zákonníka pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním. Odvolací súd zdôraznil, že v sporovom konaní je pánom sporu žalobca, ktorý má v procesnej rovine zodpovednosť za ochranu svojich práv, ktorá sa prenáša do povinnosti tvrdenia a do dôkaznej povinnosti. Povinnosť tvrdenia sa vyjadruje predovšetkým vo vyjadrení žalobného nároku v žalobe, pričom nielen samotný petit je rozhodujúcim vymedzujúcim kritériom. Medzi tieto kritéria patria aj skutočnosti, ktorými sa definuje skutok, na základe ktorého je nárok uplatňovaný (skutkový dej), pričom jedinou a nevyhnutnou podmienkou je, aby popis skutku bol v žalobe individualizovaný tak, aby bola vylúčená jeho zámena s iným skutkom. Preto krajský súd dospel k záveru, že ak žalobkyňa v podanej žalobe a v priebehu konania pred súdom prvej inštancie vymedzila prostriedky procesného útoku ako tvrdenie, že vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nadobudla vydržaním v zmysle ustanovenia § 134 Občianskeho zákonníka, tak jej tvrdenie o nadobudnutí vlastníckeho práva spracovaním vecí v zmysle ustanovenia § 135b ods. 1 Občianskeho zákonníka je novým prostriedkom procesného útoku neuplatneným v konaní pred prvoinštančným súdom, na ktoré nemôže odvolací súd v zmysle ustanovenia § 366 C.s.p. prihliadať a v odvolacom konaní je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie (§ 383 C.s.p.).

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dňa 4. mája 2018 dovolanie, ktorým sa domáhala, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Podanie dovolania odôvodnila s poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.

3.1. Vychádzajúc z obsahu dovolania, právnou otázkou, pri vyriešení ktorej sa mal odvolací súd odchýliť od ustálenej rozhodovacej praxe, je otázka, či možno nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti vydržaním, ak nedošlo k spísaniu darovacej zmluvy v písomnej forme a zapísaniu darovacej zmluvy do príslušnej evidencie, avšak dobromyselnosť držiteľa o skutočnosti, že mu nehnuteľnosť patrí, vychádza z v minulosti prijatej darovacej zmluvy, jeho presvedčenia a faktického užívania, o ktorom sa všeobecne vedelo a vie a nikto držiteľovi ani neodporoval.

3.2. Žalobkyňa vo svojom dovolaní uviedla, že vydržanie predstavuje originárny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva a pojmovo predstavuje nadobudnutie vlastníckeho práva dlhodobou držbou oprávnenou osobou, ktorá nie je vlastníkom vecí. Držba je pritom faktický stav, pri ktorom má držiteľ vec vo svojej moci, užíva ju, požíva jej plody a úžitky, disponuje ňou, prípadne vykonáva činnosť, ktorá pripúšťa trvalý alebo opätovný výkon. Tento objektívny stav je v niektorých prípadoch doplnený aj subjektívnym presvedčením držiteľa, že mu vec, s ktorou nakladá, alebo právo, ktoré vykonáva, patrí. V takomto prípade ide o oprávnenú držbu. Dovolateľka má za to, že nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom podanej žaloby, jej úpadca odovzdal do užívania a nikdy jej vlastnícke právo nespochybnil, ktoré je každým rešpektované a považované za všeobecne záväzné. Žalobkyňa pritom poukázala na viaceré rozhodnutia vzťahujúce sa na otázku vydržania (R 8/1991 a R 50/1985).

3.3. Dovolateľka vo svojom dovolaní poukázala aj na to, že v priebehu konania na súde prvej inštancie bolo do súdneho spisu založené čestné prehlásenie úpadcu podpísané pred notárom z 31. júla 2002, v

ktorom úpadca opätovne prejavil vôľu darovať nehnuteľnosti žalobkyňi. Aj z uvedeného má žalobkyňa za to, že je nepochybná jej dobromyseľnosť o tom, že nehnuteľnosti sú v jej vlastníctve. Na podporu tohto záveru poukázala dovolateľka na judikát č. R 17/1986, podľa ktorého sa prevzatie darovaných vecí obdarovanými od darcov spravidla deje odovzdaním a prevzatím vecí z ruky do ruky. Podľa okolností konkrétneho prípadu však nie je vylúčené, aby k prevzatiu podľa ustanovenia § 134 ods. 1 došlo aj inak, a to napríklad odovzdaním príslušenstva veci, ktoré umožňuje faktické nakladanie s vecou a je jeho predpokladom.

3.4. Žalobkyňa vyslovila vo svojom dovolaní aj nesúhlas so záverom odvolacieho súdu, ktorý posúdil jej námietku týkajúcu sa nadobudnutia vlastníckeho práva k rodinnému domu spracovaním podľa § 135b ods. 1 Občianskeho zákonníka ako novú skutočnosť uplatnenú prvýkrát v odvolacom konaní. Podľa dovolateľky nie je v súlade s rozhodovacou praxou odvolacieho súdu, ak odvolací súd v rozpore so skutkovým stavom, vyjadreniami žalobkyne a dôkazmi založenými do súdneho spisu, označí jej argumenty a tvrdenia uvedené v rámci prvoinštančného konania na účely odvolacieho konania za nové skutočnosti, na ktoré sa neprihliada s odkazom na ustanovenie § 366 C.s.p.

3.5. Dovolaťka osobitne napadla dovolaním aj výrok rozsudku odvolacieho súdu o náhrade trov odvolacieho konania.

4. Žalovaný sa k dovolaniu žalobkyne písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací [podľa § 35 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C.s.p.“)] po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané, zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že tento mimoriadny opravný prostriedok žalobkyne treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 C.s.p.) dovolací súd uvádza nasledovné:

6. V zmysle ustanovenia § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 C.s.p. Otázka posúdenia či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci odvolacieho súdu (k tomu vid' napr. III. ÚS 474/2017). V tejto súvislosti osobitne platí, že len dovolací súd bude rozhodovať o naplnení predpokladov prípustnosti dovolania definovaných v § 421 ods. 1 C.s.p. (rovnako aj I. ÚS 438/2017).

7. Žalobkyňa v rozhodovanej veci vyvodzovala prípustnosť jej dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.

8. Pre vymedzenie dovolacieho dôvodu podľa § 432 C.s.p. v súlade so zákonom platí, že ustanovenie § 432 ods. 2 C.s.p. nemôže byť posudzované izolovane, ale v spojení s ustanovením § 421 ods. 1 C.s.p. Uvedené znamená, že pri vymedzení dovolacieho dôvodu podľa § 432 C.s.p. dovolateľ kvalifikovane zastúpený advokátom uvedie právne posúdenie odvolacieho súdu, ktoré považuje za nesprávne, konkretizuje, ako podľa jeho názoru mal odvolací súd konkrétnu právnu otázku správne vyriešiť a zároveň ak má byť dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/, musí dovolateľ špecifikovať ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu, od ktorej sa mal podľa jeho názoru odvolací súd pri svojom rozhodovaní odkloniť. Iba ak sú všetky uvedené kumulatívne podmienky splnené, môže dovolací súd pristúpiť k skúmaniu prípustnosti (a následne dôvodnosti) podaného dovolania. Ak tieto podmienky splnené nie sú, dovolací súd dovolanie odmietne podľa ustanovenia § 447 písm. f/ C.s.p.

8.1. Dovolať súd pritom uvádza, že prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. je daná len vtedy, ak sa odvolací súd pri vyriešení právnej otázky skutočne odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, pričom dovolateľ je povinný ním tvrdený odklon v dovolaní preukázať. Naopak prípustnosť dovolania nezakladá všeobecná nespokojnosť dovolateľa s rozhodnutím odvolacieho súdu (resp. jeho právnymi závermi), alebo všeobecné tvrdenie dovolateľa, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je v súlade s rozhodovacou praxou odvolacieho súdu.

9. Žalobkyňa videla odklon odvolacieho súdu od ustálenej judikatúry (R 8/1991 a R 50/1985) vo

vyriešení právnej otázky nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním podľa § 134 Občianskeho zákonníka.

10. Najvyšší súd už v rozhodnutí sp. zn. 2Cdo/271/2007 uviedol, že „vydržanie je osobitný spôsob nadobudnutia vlastníctva. V prípade splnenia zákonom určených podmienok dochádza k nemu priamo zo zákona, nevyžaduje sa k tomu rozhodnutie štátneho orgánu. K tomu, aby bolo možné nadobnúť vlastnícke právo vydržaním musia byť splnené zároveň tieto zákonné predpoklady: a/ nadobúdateľ je oprávneným držiteľom veci, b/ nepretržitosť vydržacej doby, ktorou je neprerušovaný stav užívania predmetu vydržania počas zákonom stanovenej doby, a c/ spôsobilý predmet vydržania. Predpokladom vydržania je skutočnosť, že držiteľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec alebo právo patrí. Posúdenie toho, či držiteľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec patrí, nemôže vychádzať len z posúdenia subjektívnych predstáv držiteľa. Dobromyseľnosť držiteľa musí byť posudzovaná aj z objektívneho hľadiska, t. j. či držiteľ pri zachovaní náležitej opatrnosti, ktorú možno s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu na každom subjekte požadovať, mal alebo mohol mať pochybnosti, že užíva veci, ktorých vlastníctvo nenadobudol“. Obsahovo rovnaké závery zaujal najvyšší súd aj v ďalších rozhodnutiach (5Cdo/49/2010, 3Cdo/12/2010, 4Cdo/287/2006 a 5Cdo/234/2009).

11. Na rozhodnutie vo veci (t. j. na vyriešenie nastolenej právnej otázky) je potrebné vzhľadom na začiatok držby predmetných nehnuteľností žalobkyňou na základe neregistrovanej ústnej darovacej zmluvy (z roku 1988 - pozn. dovolacieho súdu) aplikovať ustanovenia § 134 a nasl. Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31. decembra 1991.

11.1. Podľa § 134 ods. 2 Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31. decembra 1991, ak sa nehnuteľná vec prevádza na základe zmluvy, nadobúda sa vlastníctvo účinnosťou zmluvy; na jej účinnosť je potrebná registrácia štátnym notárstvom, ak nejde o prevod do socialistického vlastníctva.

11.2. Podľa § 135a ods. 1 prvá veta Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31. decembra 1991, vlastníkom veci, ktorá môže byť predmetom osobného vlastníctva, sa stane občan, ktorý má nepretržite v držbe hnutelnú vec tri roky a nehnuteľnú vec desať rokov.

12. Vzhľadom na uvedené je potrebné pre posúdenie otázky prípustnosti dovolania vychádzať nielen z rozhodnutí, v ktorých boli všeobecne riešené podmienky vydržania - a na ktoré poukazovala dovolateľka s cieľom vyvolať zdanie o ňou tvrdenom odklone od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu - ale aj z rozhodnutí dovolacieho súdu, ktoré riešili špecifické právne otázky, a to či môže dobromyseľnosť držby za účinnosti Občianskeho zákonníka (v znení do 31. decembra 1991) zakladať kúpna zmluva o prevode nehnuteľnosti, ktorá bola uzatvorená ústne, resp. či sa jedná o dobromyseľnú držbu, ak držiteľ vstúpil do držby za účinnosti Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 1991 na základe zmluvy o prevode nehnuteľností, ktorá nebola registrovaná.

13. V rozsudku z 29. marca 2011, sp. zn. 5Cdo/49/2010 najvyšší súd skonštatoval, že v dobrej viere je držiteľ, ktorý sa domnieva, že mu držaná vec alebo vykonávané právo patrí, aj keď v skutočnosti tomu tak nie je. Držiteľ je teda ohľadom existencie svojho práva v omyle, ktorý sa môže vzťahovať k právnym skutočnostiam, k osobám alebo k právnej úprave. Základom oprávnenej držby je teda ospravedliteľný omyl. Ospravedliteľný je omyl, ku ktorému došlo napriek tomu, že myliaci postupoval s obvyklou opatrnosťou, ktorú možno so zreteľom k okolnostiam konkrétneho prípadu požadovať. O ospravedliteľný omyl naopak nejde vtedy, ak myliaca sa osoba z nedbalosti nevyužila možnosť overiť si skutočnosti rozhodujúce pre uskutočnenie právneho úkonu. Omyl vychádzajúci z nevedomosti jednoznačne formulovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka platného v dobe, kedy sa držiteľ držby ujíma (právny omyl), ospravedliteľný nie je. Preto ak sa niekto uchopí držby nehnuteľnosti na základe ústnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti, nemôže byť s ohľadom na všetky okolnosti v dobrej viere, že je vlastníkom veci, a to ani v prípade, ak je presvedčený, že takáto zmluva k nadobudnutiu vlastníctva k nehnuteľnosti postačuje a jej zápis v katastri nehnuteľnosti je len formálnym úkonom. Držba nehnuteľnosti, ktorá sa o takú zmluvu opiera, nemôže viesť k vydržaniu.

14. Najvyšší súd v uznesení z 27. januára 2015, sp. zn. 4Cdo/361/2012, ktoré bolo neskôr publikované

v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 74/2015, dospel k právnenému záveru, v zmysle ktorého „oprávneným držiteľom nehnuteľnosti, ktorý je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že je jej vlastníkom, nemôže byť ten, kto do jej držby vstúpil za účinnosti Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 1991 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola uzatvorená v písomnej forme“. Dovolací súd v uvedenom judikáte vysvetlil, že o dobromyseľnosti možno hovoriť tam, kde držiteľ drží vec v omyle, že mu vec patrí a ide pritom o omyl ospravedlniteľný. Ospravedlniteľný je omyl, ku ktorému došlo napriek tomu, že mýliaci sa postupoval s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu od každého požadovať. Omyl môže byť nielen skutkový, ale aj právny. Právny omyl spočíva v neznalosti alebo neúplnej znalosti všeobecne záväzných právnych predpisov a z toho vyplývajúceho nesprávneho posúdenia právnych dôsledkov právnych skutočností. Omyl držiteľa vychádzajúci z neznalosti alebo nedokonalkej znalosti celkom jednoznačného a zrozumiteľného ustanovenia zákona je právny omyl neospravedlniteľný. Neznalosť inak jasného, zrozumiteľného a nesporného ustanovenia zákona nikoho neospravedľuje - pri zachovaní obvyklej opatrnosti sa totiž predpokladá, že každý sa oboznámi so zákonnou úpravou právneho úkonu, ktorý má v úmysle urobiť.

15. Najvyšší súd v uznesení z 27. októbra 2010, sp. zn. 4Cdo/283/2009, ktoré bolo v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a súdov Slovenskej republiky publikované ako judikát R 73/2015, zaujal právny záver, v zmysle ktorého „oprávneným držiteľom nehnuteľnosti, ktorý je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že je jej vlastníkom, nemôže byť ten, kto do jej držby vstúpil za účinnosti Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 1991 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom v zmysle zákona č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom (notársky poriadok)“. Najvyšší súd tu na bližšie odôvodnenie uviedol, že pokiaľ do uvedeného dňa niekto vstúpil do držby pozemkov na základe zmluvy o ich prevode, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom, hoci zákon takúto registráciu vyžadoval, nemohol byť so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že je ich vlastníkom, aj keď subjektívne mohol byť o svojom vlastníctve presvedčený. Požiadavka, aby zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnej veci boli registrované štátnym notárstvom, bola v Občianskom zákonníku upravená jasne a jednoznačne vymedzená v ustanovení § 134 ods. 2 (v znení platnom do 31. decembra 1991) tak, že „ak sa nehnuteľná vec prevádza na základe zmluvy, nadobúda sa vlastníctvo účinnosťou zmluvy, pričom na jej účinnosť je potrebná registrácia štátnym notárstvom, ak nejde o prevod do socialistického vlastníctva“.

16. Citované závery z judikatúry sú pritom rešpektované aj v aktuálnej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu (viď napr. rozsudok najvyššieho súdu z 11. apríla 2017, sp. zn. 3Cdo/46/2017).

17. Dovolací súd vzhľadom na vyššie uvedené konštatuje, že odvolací súd a ani súd prvej inštancie sa pri vyriešení nastolenej právnej otázky neodklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ak dospeli k záveru, že žalobkyňa nenadobudla k nehnuteľnostiam tvoriacim predmet vylučovacej žaloby vlastnícke právo vydržaním, keďže nebola so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľná, že jej patria nehnuteľnosti, do držby ktorých vstúpila za účinnosti Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 1991 na základe ústnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti (darovacej zmluvy - pozn. dovolacieho súdu), ktorá nebola evidovaná v príslušnej evidencii (štátnym notárstvom - pozn. dovolacieho súdu), a preto žalobu o vylúčenie veci z konkurznej podstaty ako nedôvodnú zamietli. Dovolací súd dopĺňa, že ostáva v platnosti zásada „ignorantia iuris non excusat“, o to viac, ak ustanovenie § 134 ods. 2 Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31. decembra 1991 je jasné, zrozumiteľné a nesporné. Vo veci konajúce súdy pritom vo svojich rozhodnutiach (a súd prvej inštancie aj na pojednávaní uskutočnenom dňa 24. mája 2016) na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, v súlade s ktorou rozhodli, výslovne poukázali.

17.1. Vzhľadom k tomu, že odvolací súd sa pri vyriešení právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie vo veci, neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, nebola naplnená podmienka prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.

18. V časti, v ktorej žalobkyňa namietala nesprávny záver dovolacieho súdu o neprípustných novotách v odvolacom konaní (§ 366 C.s.p.) ohľadom jej tvrdenia o nadobudnutí vlastníckeho práva k rodinnému

domu spracovaním, a v ktorej vyvodzovala prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., dovolací súd uvádza, že dovolateľkou uvádzaný dovolací dôvod (§ 432 ods. 1 C.s.p.) nie je vymedzený v súlade so zákonom [(§ 432 ods. 2 C.s.p.) k tomu vid' aj body 8. a 8.1. vyššie - pozn. dovolacieho súdu]. Dovolateľka neuviedla (a ani z obsahu dovolania nie je zrejmé), akú konkrétnu právnu otázku má dovolací súd riešiť, ako mal odvolací súd podľa jej názoru správne (dovolateľkou nešpecifikovanú) právnu otázku riešiť a ani nešpecifikovala ňou tvrdený odklon v riešení predmetnej právnej otázky.

18.1. Pozornosti dovolacieho súdu pritom neušlo, že žalobkyňa kvalifikovane zastúpená advokátom uplatnila tvrdenie o nadobudnutí vlastníckeho práva k rodinnému domu spracovaním podľa § 135b ods. 1 Občianskeho zákonníka až v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie, pričom žalobkyni (resp. ňou zvolenému advokátovi, ktorý ju v konaní zastupoval a zastupuje ju aj v dovolacom konaní) nič nebránilo, aby predmetnú námietku uplatnila v konaní pred súdom prvej inštancie. Osobitne významná je tá skutočnosť, že ide o konanie, ktoré sa aj podľa právnej úpravy účinnej v čase začatia konania (§ 118a ods. 1 a ods. 2 O.s.p. účinného do 30. júna 2016) spravovalo koncentračnou zásadou, o ktorej bola žalobkyňa v súlade s ustanovením § 118a ods. 3 O.s.p. poučená v predvolaní na pojednávanie nariadené na 15. marca 2016, ako aj na pojednávanie nariadené na 24. mája 2016.

19. Dovolateľka napadla dovolaním aj výrok o trovách konania. V tejto časti dovolací súd uvádza, že medzi jeho úlohy nepatrí rozhodovanie o trovách konania, keďže trovy konania predstavujú vo vzťahu k predmetu konania len vedľajšiu problematiku (rovnako vid' aj uznesenie najvyššieho súdu z 22. mája 2018, sp. zn. 3Obdo/19/2018).

19.1. Pokiaľ ide o otázku (ne)prípustnosti dovolania proti rozhodnutiu o trovách konania podaného za účinnosti novej právnej úpravy (t. j. od 1. júla 2016), najvyšší súd už v uznesení zo 14. júna 2017, sp. zn. 3CdoGp/2/2016 poukázal na ustanovenia § 419 až § 421 C.s.p., ktoré nepripúšťajú dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania (vid' bod 14.2 predmetného uznesenia).

19.2. Záver o neprípustnosti dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu o trovách konania podľa Civilného sporového poriadku (§ 419, § 420 a § 421 C.s.p.) vyplýva aj z ustálenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (vid' napr. I. ÚS 204/2017, I. ÚS 334/2017, I. ÚS 456/2017, I. ÚS 573/2017, II. ÚS 420/2017).

20. Nakoľko v rozhodovanej veci nie je daná prípustnosť dovolania (vid' body 17 a 19 vyššie), dovolací súd dovolanie žalobkyne odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ C.s.p.

21. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 druhá veta C.s.p.).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.